

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 7.

У Сомбору 15. Јулија 1891.

Год. XXIII.

НА РАСПИС НАГРАДА.

Седам чланака, што су овом уредништву за награду 1889. и 1890. године поднешена и у течају те две године у Школском Листу штампани одправљени су били у почетку Јануара ове године славном учитељском збору србских-народних школа у Новом Саду са умољењем да се оцене и да им се прва, друга, трећа и четврта награда досуде.

Од истога збора приспело је овоме уредништву 4. Јунија следећи допис:

Славном уредништву „Школскога листа“ у Сомбору.

На цењени допис горехваљеног уредништва од 13. јануара о. г. којим се збор овај позива с молбом: да досуди четири награде чланцима, што су 1889. и 1890. године у Школском Листу под именом, „за награду“ штампани, част нам је славно уредништво известити да је потписани збор у седници својој од 24. маја (5. јуна) о. г. бр. 13. досудио:

I. награду чланку: „Народно образовање и здравствено стање.“

II. награду чланку: „Школска дисциплина.“

III. награду чланку: „Ко је крив што је школин рад недостатан?“

IV. награду чланку: „Може ли се омогућити да сви учитељи сходно светом позиву сав свој живот посвете школи и њеном унапређењу и којим ће се то начином постићи?“

Достављајући горње решење, нека славно уредништво изволи примити захвалност на поверењу, којим је овај збор по други пут одликовало.

Из седнице учитељског збора срп. нар. осн. вероисповедних школа у Новом Саду држане 24. Маја (5. јуна) 1891.

Др. Л. Станојевић,
управитељ.

Мара Милића,
перovoђа.

Услед овог решења славног учитељског збора српских народних основних школа у Новоме Саду уредништво је 29. Јунија о. г. у присуству гг. Стевана Арсенивића, Стевана Коњовића и Младена Силашког учитеља Сомборских између седам запечаћених и у уредниковом ковчежићу сачуваних писама, отворио четири запечаћена писма, којих спољашњи наслови одговарају насловима награђених дела. Прво је отворено писмо под насловом: „Народно образовање и здравствено стање“ и из њега се увидило да је писац чланка под истим насловом г. Јеврем Миковић учитељ Сентомашки, коме је дакле досуђена прва награда од 50 ф. а. вр. коју је дао родољубиви један грађанин и школски управитељ из Бачке. Затим је отворено запечаћено писмо под насловом: „Школска дисциплина“ и дознало се из њега, да је награђени чланак под насловом: Школска дисциплина написао Ј. Бантић ђак III. разреда учитељске школе у Београду, коме је дакле досуђена награда од 3 ђесарска златника; Треће запечаћено писмо под насловом: „Ко је крив, што је школни рад недостатан,“ показало је, да је тога чланка писац г. Симеон Кончар управљајући учитељ српске комуналне школе у Врховинама у Хрватској, коме дакле припада награда од 2 ђесарска златника. — Напоследку кад је отворено четврто запечаћено писмо под насловом: „Може ли се омогућити, да сви учитељи сходно светом позиву сав свој живот посвете школи и њеном унапређењу, и којим ће се начином то постићи моћи: Мото: „Школа треба човека, који ће бити цео само њој посвећен. Дитес.“ — Увидило се да је писац награђеног чланка под тим насловом г. Иван Мартиновић учитељ у Панчеву, коме дакле припада награда од 1 ђесарског дуката.

Ово до знања стављајући поштованим читаоцима Школскога Листа, изјављујемо, да су награђеним особама, досуђене им награде данас путем поштанских упутница достављене.

Уједно за пријатну дужност сматрамо, да од наше стране славном учитељском збору српских народних основних школа у Новоме Саду најтоплије благодаримо на усрдној готовости, којом је имао доброту умолењу нашем пријатељски се одазвати и награде горепомнутим списима, већином гласова својих чланова безпристрасно досудити.

У Сомбору, на Петров дан 1891.

Уредништво „Школског Листа.“

ПРЕДЛОГ

О преустројству сомборске учитељске (поднесен од професорског збора вис. школ. савета).

Српска учитељска школа у Сомбору заједнички је завод за образовање српско-народних учитеља и учитељица.

У истом заводу постоје два засебна одељења, један за образовање учитеља, а други за образовање учитељица.

Оба одељења сомборске учитељске школе издржавају се из српско-народно-клирикалног фонда.

Стари препарандијални фонд и друге закладе, које сомборској учитељској школи припадају, остају и надаље својина оба одељења.

Наставни течај у оба одељења учитељске школе траје по четир године.

У учитељиште се примају телесно и душевно потпуно здрави младићи после навршене 14. године, који су бар са „довољним“ успехом (грчки, латински и француски језици не узимају се у обзир) свршили четир разреда гимназије, реалке или грађанске школе; и оне душевно и телесно потпуно здраве ученице, које су навршиле бар 14. годину живота свог, а свршиле су четир разреда више девојачке или грађанске школе.

При уписивању у први разред полажу, како ученици, тако и ученице пријаман испит из српског језика, из црквено-славенског читања и малог црквеног појања и молитава, што се у народним школама уче.

Ученици, који су свршили *шести* разред гимназије, реалке или грађанске школе, примају се у други разред учитељске школе, ако положе бар с „довољним успехом испит из свију оних предмета, што се у I. разреду учитељске школе предају.

Ученици, који су положили испит зрелости у гимназији или реалци, могу се примити у четврти разред учитељске школе тако, да у њој за годину дана само оне предмете слушају, које дотле у дотичним заводима нису учили, и после тога припуштају се к полагању *испита за учитељско особљење*. Ученици из појединих разреда других учитељских и учитељичких завода, могу прелазити у виши приправнички разред српске учитељске школе у Сомбору, ако на пријамном испиту докажу потпуно знање српског језика, и оних наставних предмета, из којих немају оцене у својим сведочбама.

Учитељских приправника и приправница у појединим разредима, не сме бити више од 30.

За приправнике обвезани су ови предмети :

1. Наука хришћанска, црквено-словенски језик с разумевањем и граматичном анализом.
2. Психологија и логика, педагогика, дидактика и методика, са историјом педагогије, практична вежбања у основној настави.
3. Српски језик са историјом српске књижевности.
4. Мађарски језик са историјом мађарске књижевности.
5. Немачки језик.
6. Земљопис и повесница са особитим обзиром на отачаство и на отачаствени устав.
7. Аритметика и геометрија.
8. Физична антропологија и наука о чувању здравља.
9. Природопис, физика и хемија.
10. Наука о пољској привреди са особитим обзиром на вртарство, воћарство, виноградарство пчеларство и свиларство.
11. Осмогласно, литургијско и велико црквено појање са теоретичним и практичним учењем црквеног правила (типика).
12. Хармонично црквено појање, световно певање са теоријом музике.

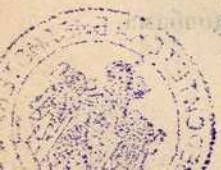
Као запредан предмет може се учити свирка.

13. Краснопис и цртање.

14. Гимнастика.

За приправнице обвезани су ови предмети :

1. Наука хришћанска, црквено-славенски језик с разумевањем граматичном анализом.
2. Психологија и логика, педагогика, дидактика и методика са историјом педагогије.
3. Српски језик са историјом српске књижевности.
4. Мађарски језик са историјом мађарске књижевности.
5. Немачки језик.
6. Земљопис и повесница са особитим обзиром на отачаство и на отачаствени устав.
7. Аритметика и геометрија.
8. Физична антропологија и наука о чувању здравља.
9. Природопис, физика и хемија.
10. Наука у кућарству, воћарству, вртарству и свиларству.
11. Литургијско и малоцрквено појање.

12. Хармонично црквено појање; световно певање са теоријом музике.

13. Свирка на гласовиру.

14. Краснопис и цртање.

15. Женски ручни рад.

16. Гимнастика.

Обим предавања и распоред предмета по разредима одређује се наставним планом, којег прописује народно-црквено-школеки савет, саслушавши мњење професорског тела сомборске учитељске школе.

Свако одељење учитељске школе сомборске склопано је са веџбаоницама.

Приправнице полазе такође и местно забавиште.

Веџбаонице имају стојати под непосредном управом управитеља учитељске школе и под вишом управом оне власти, под коју и учитељска школа подпада.

Учитељи и учитељице забавишта, даље учитељице за женски ручни рад, образују се теоретично и практично у сомборској учитељској школи, и полагају обашка дотичне испите, које ће народно-црквено-школеки савет наособном наредбом одредити.

На испитима при крају појединих година приправници и приправнице доказују способност за прелазак у виши разред, односно после испита на крају четврте године полагају приправници и приправнице усмени и писмени *испит зрелости* и добијају сведочбу за привремено учитељевање у основним школама.

(Свршиће се.)

ИСПИТИ

у српској учитељској школи Сомборској на свршетку 1890/91. школске године.

На предлог управе и професорског збора ербске учитељске школе сомборске Његова Светост патријарх ербски Георгије Бранковић високим својим президијалним одписом од 24. маја 1891. бр. III. С. 96. изволио је милостиво наредити да се писмени испити свршених приправника III. разреда у ербској учит. школи сомборској 5. 6. и 7. Јунија о. г. а усмени испити за учитељско оспособљење да се 19., 20., 21. и 22. Јунија о. г. држати имају. За председника испитне комисије наименован је благородни господин Стеван В. Поповић епархијски школеки референт а за свештеничког члана наименован је најпречаснији господин Љубомир Купусаревић окружни протопресвитер сомборски.

Другога дана држан је испит из рачуна и геометрије, из дидактике и методике из српског језика, и науке о земаљском уставу и напослетку из практичног вртарства и пчеларства.

Трећега дана испитани су кандидати од природних наука, мађарског језика и хармонијског појања и певања и свирке, а кандидаткиње још и из науке о кућарству.

На устменом испиту из мађарскога језика присуствовао је и обашка је своје белешке водио благородни господин Никазије Греч помоћни кр. школски надзорник.

Овога дана испит трајао је скоро до 9 часова у вече.

Четвртога дана испитани су мушки кандидати из црквеног појања и правила, кандидаткиње из црквенога појања.

За време испита изложени су били у испитној дворани, краснописи и цртања свију приправника и приправница, а у другој школској дворани била је укусно приређена изложба разноврних ручних радова приправница из сва три разреда, која је изложба од овдашњих уважених госпођа прегледана и њихово особито благоволење задобило.

После свршених устмених испита професорски збор са испитном комисијом утврдио је оцене и извршио оспособљење испитаних кандидата и кандидаткиња, и пошто су подписана оба примерка главна записника, и написана и подписана сведочанства о учитељској способности, управитељ је сведочанства та званично доставио славном кр. школеком надзорништву жупаније Бачке ради званичног поступка у смислу 18. чланка државног угарског закона од год. 1879. Међу тим су од 23—28. јунија држани испити у српским народним школама и у вишој девојачкој школи Сомборској.

Закључни испити приправника I. и II. раз. држани су у школским часовима од 10—18. јунија и у првим јутрењим часовима 25., 26., 27. и 28. јунија.

На празник св. апостола Петра и Павла после свечане свете литургије у св. Ђурђевском храму, на којој је мешовити лик приправнички умилно појао, држано је „Благодареније“, а у недељу 30. јунија после службе божије прочитана је разредница приправника и приправница из сва три разреда, и објављено је оспособљење испитаних учитеља и учитељица.

У првом приправничком разреду било је на свршетку године 31 мушких и 39 женски, свега 60. Од мушких су четворица, а од женских њих 6 разред овај понављали.

Од мушких приправника свршили су први разред са врло добрим успехом Ђорђе Терзин из Мартоноша, Душан Пауновић из Црвене Цркве, Јован Хаџић из Н. Сада и Стеван Илчић из Сомбора: са добрим успехом свршише овај разред 10, а са довољним 2 ученика, 3 ученика показали су из појединих предмета недовољан успех, а један показао је у опште слаб успех. За прелазак у II. разред безусловно оспособљено је 17. ученика тројица упућени су на понављање испита из појединих предмета у почетку идуће школске године а један, пошто је течај понављао и при свем том слаб успех показао, мораће завод овај оставити. Преко целе године од школе нису ниједан-

Другога дана држан је испит из рачуна и геометрије, из дидактике и методике из ерског језика, и науке о земаљском уставу и напослетку из практичног вртарства и пчеларства.

Трећега дана испитани су кандидати од природних наука, мађарског језика и хармонијског појања и певања и свирке, а кандидаткиње још и из науке о кућарству.

На устменом испиту из мађарскога језика присуствовао је и обашка је своје белешке водио благородни господин Никазије Греч помоћни кр. школски надзорник.

Овога дана испит трајао је скоро до 9 часова у вече.

Четвртога дана испитани су мушки кандидати из црквеног појања и правила, кандидаткиње из црквенога појања.

За време испита изложени су били у испитној дворани, краснописи и цртања свију приправника и приправница, а у другој школској дворани била је укуено приређена изложба разноврених ручних радова приправница из сва три разреда, која је изложба од овдашњих уважених госпођа прегледана и њихово особито благовољење задобило.

После свршених устмених испита професорски збор са испитном комисијом утврдио је оцене и извршио оспособљење испитаних кандидата и кандидаткиња, и пошто су подписана оба примерка главна записника, и написана и подписана сведочанства о учитељској способности, управитељ је сведочанства та званично доставио славном кр. школеком надзорништву жупаније Бачке ради званичног поступка у смислу 18. чланка државног угарског закона од год. 1879. Међу тим су од 23—28. јунија држани испити у ерским народним школама и у вишој девојачкој школи Сомборској.

Закључни испити приправника I. и II. раз. држани су у школским часовима од 10—18. јунија и у првим јутрењим часовима 25., 26., 27. и 28. јунија.

На празник св. апостола Петра и Павла после свечане свете литургије у св. Ђурђевском храму, на којој је мешовити лик приправнички умилно појао, држано је „Благодареније“, а у недељу 30. јунија после службе божије прочитана је разредница приправника и приправница из сва три разреда, и објављено је оспособљење испитаних учитеља и учитељица.

У првом приправничком разреду било је на свршетку године 31 мушких и 39 женски, свега 60. Од мушких су четворица, а од женских њих 6 разред овај понављали.

Од мушких приправника свршили су први разред са врло добрим успехом Ђорђе Терзин из Мартоноша, Душан Пауновић из Црвене Цркве, Јован Хаџић из Н. Сада и Стеван Илкић из Сомбора: са добрим успехом свршише овај разред 10, а са довољним 2 ученика, 3 ученика показали су из појединих предмета недовољан успех, а један показао је у опште слаб успех. За прелазак у II. разред безусловно оспособљено је 17. ученика тројица упућени су на понављање испита из појединих предмета у почетку идуће школске године а један, пошто је течај понављао и при свем том слаб успех показао, мораће завод овај оставити. Преко целе године од школе нису ниједан-

нут изостали: Стеван Плкић, и Милан Чешљар, а од цркве ни једанпут није изостао Ђорђе Терзин.

Од приправница свршиле су први разред с одличним успехом: Марија Јакшићева из Срп. Црње, и Иванка Стојковићева из Сомбора, с врло добрим успехом: Александра А. Сандићева из Н. Сада, Вукосава Летићева из Панчева, Даница Јовановићева из Панчева, Исидора Ћисаловићева из Сомбора, Јелена Теодоровићева из Варјаша, Јованка Маширевићева из Сомбора, Јудита Цајзелова из Винковаца, Катарина Сремчевићева из Н. Сада, Катарина Раљина Стефановићева из Сентомаша, Лала Јакшићева из Срп. Црње и Милана Пајгићева из Сомбора; с добрим успехом свршило је 14 приправница; с довољним успехом 5 приправница, остале имају из појединих предмета једва довољне оцене поправити, а једна приправница која је у наукама слаб успех показала има течај поновити. За прелаз у II. разред безусловно је оспособљено 36.

Преко целе године ни једанпут од школе ни од цркве нису изостале приправнице: Лала и Марија Јакшићева, Јованка Маширевићева, Јелена Теодоровићева, Исидора Ћисаловићева, Вукосава Летићева, Вукосава Аперлићева, Армила Фрушићева, Амалија Бикићева, Софија Јосићева, Љубица Будимлићева, Марија Павковићева и Марија С. Поповићева; од школе ни једанпут нису изостале: Јудита Цајзелова, и Олга Пиљина; од цркве ни једанпут нису остале: Ангелина Бирвалска, Вјера Бугарска, и Јелена Арсеновићева.

У другом приправничком разреду на свршетку школске године било је 26. мушких, и 22 женских, свега 48 ученика.

Од мушких приправника други разред са одличним успехом свршио је: Светозар Савковић из Црвене Цркве, са врло добрим успехом свршили су овај разред: Живојин Касаниновић из Добрице, Теодор Ђукић из Сентомаша, Петар Вуков из Орловата, Никола Андрејевић из Руме, Миливој Бугарски из Сенте, Милош Н. Николић из Кнеза, Живојин Секулић из Каћа, Душан Ћирилов из Вел. Кикинде, Димитрије Стојановић из Митровице, Ђорђе Малешевић из Вуковара, Емилијан Пилић из Сенте и Божидар Павковић из Вршца; с добрим успехом свршише други разред; 8; с довољним успехом. 4 приправника; због слабог напретка у црквеном појању добио је недовољну оцену један приправник. По томе дакле за прелаз у старији разред безусловно оспособљени су 25 приправника.

Ни једанпут ни од школе ни од цркве преко целе године нису изостали: Теодор Ђукић и Светозар Савковић; од школе ниједанпут није изостао: Миливој Бугарски; од цркве ни једанпут нису изостали: Душан Ђурић, Петар Вуков, Владимир Војновић и Емилијан Пилић. Други разред свршила је с одличним успехом: Видосава Увалићева из Товариша; с врло добрим успехом свршише овај разред: Вукосава Рапковићева из Вел. Кикинде, Видосава Тошловићева из Сомбора, Емилија Крстеканићева из Сегедина, Зорка Ћурчићева из Н. Сада, Љубица Филиповићева из Вел. Кикинде и Мила Цуцићева из Карлова; с добрим успехом свршиле су II. разред 11 приправница, а с довољним: 4 приправнице.

За прелаз у III. разред све су безусловно оспособљене. Преко целе школске године ни једанпут нису ни од цркве ни од школе изостале: Видо-

сава Вукадиновићева, Видосава Увалићева, Катарина Зековићева, Марија Кришанова, и Христина Димитријевићева ; од школе ниједанпут није изостала : Катарина Печујчева ; од цркве није изостале : Вукосава Ранковићева, Емилија Крстеканићева, Љубица Филиповићева, Љубица Обушковићева, Ирина Тешићева и Зорка Томићева.

У III. приправничком разреду било је на свршетку школске године 22 мушка и 23 женске, свега 45 ученика, који су сви III. разред редовно свршили и испит о учитељској способности полагали. Осим тога принуштени су на овај испит : *Јулије Сифниос*, бивши до 22. фебруара о. г. приправник III. разреда а затим учитељски заменик у Старом Араду и то на основу президијалне дозволе Његове Светости патријарха под бр. III. С. 114. од 1891. и *Стеван Мамузић* због очне трахоме бивши ванредни слушалац III. разреда на основу милостиве дозволе високог Шк. Савета на бр. III. С. 69/114.

После положених строгих писмених и устмених испита добили су оспособљење учитељско 19 кандидата и 22 кандидаткиње.

За учитеље у епископским народним школама оспособљени су ови : Павао Терзин из Мартоноша са одличним успехом ; Озрен Загорица из Петрова Села, Христифор Сиревина из Бањалуке у Босни ; Милан Нотарош из Перлеза, и Ђорђе Богосављевић из Панчева са врло добрим успехом, Стеван Поповић из Уљме, Вељко Анокић из Митровице, Петар Ердељан из Плочице, Душан Милетић из Срп. Падеја, Радослав Николић из Ђурђева, Владислав Станков из Фаркаждина, и Сава Рајковић из Врањева, с добрим успехом ; Миливој Ђосић из Бана, Светозар Шајбер из Јарковца, Марко Вујић из Суботице, Јулије Сифниос из Темшвара, Страхиња Црнојачки из Жабља и Павао Ајваз из Вел. Кикинде, с довољним успехом.

Кандидати : Бошко Костић због недовољног успеха у мађ. језику, Живојин Поповић због недовољног успеха у славенском језику, црквеном појању и правилу, Љубомир Арсин због недовољног успеха у црквеном појању и правилу, Милутин Ђурић због недовољног успеха у црквеном и хармонијском појању, и Душан Глумац због једва довољног успеха из Рачуна, а недовољног успеха у црквеном и хармонијском појању — од професорског збора упућени су да се за годину дана брижљиво спремају за понављање испита из горе означених предмета. Напослетку кандидат Стеван Мамузић није у стању био учитељски испит с довољним успехом положити, и упућен је да после једногодишње спреме поново испит за учитељско оспособљење положе.

За учитељице у епископским народним школама оспособљене су : гђа Ана Рајковић из Вел. Кикинде, и госпођице : Даница-Дамјанка-Путникова из Панчева, Вукосава Лубенова из Шида, и Марија Белеселијина из Тиса Сент Миклоша са одличним успехом, — Ана Поповићева из Шандора, Анђелија Ковачићева из Мокрина, Анђелија Терзина из Вел. Кикинде, Анђелија Стојковићева из Панчева и Даринка пл. Прерадовићева из Буда-Пеште са врло добрим успехом, — Катарина Петровићева из Вршца, Даринка Каракашевићева из Титела, Јелисавета Кнежевићева из Вршца, Ружица-Зорка-Бабићева из Н. Сада, Олга Сифниосева из Темшвара, Софија Радићева из Сомбора, Невенка Акшамовићева из Аде, Персида Лугумерска из Сомбора, Александра Драгичевићева из Ст. Пазова и Марија Јовановићева из Сомбора са добрим успехом ;

WWW.UNIBS.BS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

а. Олга Поповићева из Сомбора, Јелена Кекићева из Ст. Бечеја, и Јелена Славковићева из Сомбора са довољним успехом. Кандидаткиња Софија Апићева због једва довољног успеха из рачуна, геометрије и црквено-словенског језика упућена је да после једне године из споменута три предмета испит понови.

Од мушких кандидата који су ове године III. приправнички разред свршили, за све три године најприлежније је школу и цркву полазио: Павло Терзин. Остали су са изузетком тројице у школу и у цркву прилежно долазили.

Од кандидаткиња, за све три године најприлежније је полазила цркву и школу: гђа Ана Рајковића, а остале су понајвише такође врло прилежно у цркву и у школу долазиле.

Морално владање приправница из сва три разреда било је у сваком погледу похвално, а понајвише и примерно.

Мушки приправници су се понајвише уредно, а неки између њих похвално и примерно владали. Но било је на жалост међу њима и таквих, који се нису могли дисциплини школској навикнути. Овакови су из владања добили оцену: не свагда уредно. Већих изгрета ове године није било.

По гласу одписа славног кр. школског надзорништва жупаније Бачке од 8. јула по новом календару 1891. број 1811., на основу државног закона Угарског 18. чланка 1879. оспособљени су за обучавање еписке деце у мађарском језику следећи кандидати: Ђорђе Богосављевић, Павле Терзин, Владислав Станков, Вељко Анокић, Озрен Загорица, Петар Ердељан, Душан Милетић, Љубомир Арсин, Милутин Ђурић, Живојин Поповић, Јулије Сифниос, Марко Вујић, Милан Нотарош, Миљивој Ђосић, Павле Ајваз, Радослав Николић, Стеван Поповић, Светозар Шајбер, Сава Рајковић, Христифор Сировина и Страхиња Црнојачки; — и ове кандидаткиње: Ана Поповићева, Ана Рајковићева, Анђелија Терзина, Анђелија Ковачевићева, Анђелија Стојковићева, Вукосава Лубенова, Даница Путникова, Даринка Каракашевићева, Даринка пл. Прерадовићева, Зорка Бабићева, Јелена Кекићева, Јелисавета Кнежевићева, Катарина Петровићева, Марија Белеслијина, Марија Јовановићева, Невенка Акшамовићева, Олга Поповићева, Олга Сифносијева, Персида Лугумерска и Софија Радићева.

После двомесечне спреме могу из мађарског језика поново испит полагати: Душан Глумац, Софија Апићева и Јелена Славковићева, а после једногодишње спреме може из мађарског језика поново полагати: Александра Драгичевићева. По дозволи кр. школ. надзорништва полагали су на свршетку ове школске године накнадни испит из мађарског језика: Јеврем Милошев заменик учитеља Федварског, Зорка Савићева учитељица у Јамини и Драгиња Димитријевићева привремена учитељица у Тиса-Хишошу. Али је испит овај без довољног успеха прошао и сви троје упућени су на поновљену брижљиву спрему из мађарског језика.

В.

НАРОДНИ ДОБРОТВОРИ.

Ове године народ наш добио је три нова добротвора од којих је један био народни учитељ, други великокупац а трећи ратар.

Ти нови добротвори народни јесу: *Никола Кнежевић* умировљени учитељ у Шурјану, *Данило Бањанин* бивши великокупац и власник у Горњем Карловцу, и *Александар Вујић-Сејба*, земљеделац Панчевачки. Никола Кнежевић, многогодишњи учитељ срп. осн. школе у Шурјану (у Банату) оставио је споразумно са својом супругом Ракилом сво своје лепо имање у вредности од 33.000 фор. на добротворне цели.

Заклада ова носиће име: „Заклада Николе и Ракиле Кнежевића“ из ове закладе на годину дана после смрти основатеља њенога Николе Кнежевића има се дати срп. учит. конвикту у Н. Саду 6000 фор. Остало ће имање уживати до своје смрти удовица госпођа Ракила Кнежевићка, а затим ће се имање ово поделити на три закладе. Из једне ће се давати припомоћ остарелим сиромашним учитељима или учитељској сирочади; из друге ће се закладе награђивати српски учитељи, који буду писали ваљане књиге за народ а трећа заклада припасти ће српској црквеној општини у Шурјану за годишњи спомен ових добротвора.

Данило Бањанин великокупац и отлични грађанин града Карловца, који је 31. Маја о. г. земаљски живот са вечним променио, оставио је после себе огромно имање у вредности преко милион форинти. Од овога имања у договору са својом племенитом супругом госпођом Јулианом рођена Милеуснић, оставио је покојник до 750.000 фор. на добротворне цели. Тако је на разне стипендије за младеж која се учи оставио закладу од 180.000 фор. приход од 4 своја дућана оставио је православној црквеној општини у Горњем Карловцу. Закладу од 4000 фор. оставио је за подпору сиротим девојкама православне вере у Г. Карловцу. Закладу од 10.000 фор. оставио је на подпомагање младих трговаца и занатлија Србаља у парохији Горњо-Карловачкој. За сиротињу Горњо Карловачку наменио је закладу од 10.000 фор. од које ће се камата сваке године у очи православнога Божића поделити половином сиротињи православне вере, а половином осталој сиротињи тамошњој. За побољшање плате срп. учитеља у Јошанима наменио је закладу од 2000 фор. градској болници у Горњем Карловцу од 2000 фор. Матици Српској у Нов. Саду поверио је своју закладу од 10.000 фор. из које се има давати једна стипендија Србину православне вере, који би изучавао више богословске науке. Српској православној цркви у Сењу, завештао је 2000 фор. а 6000 фор. оставио је за потпору младића српских из Карловца. Српској учитељској школи у Г. Карловцу оставио је 1000 фор. За зидање храма божијег на православном гробљу у Горњем Карловцу оставио је 3000 фор. — На побољшање плате српском парохији у Карловцу завештао је 2000 фор. На подпору питомаца православне српске богословије завештао је 6000 фор. а на фонд свештеничких удовица и сиротица у Г. Карловачкој дијецези завештао је 3000 фор. Заклади за помоћне пожарског друштва у Г. Карловцу поклонио је 300 фор. и т. д.

Александар Вујић-Сејба ратар Панчевачки сво своје имање састојеће

се из 38 јутара земље и куће у вредности од 10. фор. завештао је православној црквеној општини у Панчеву, да се из њега оснује заклада под називом :

„Фонд Александра и Анастасије Вујић,“ из прихода ове закладе добијаће сваке године одело сиромашна ратарска српска деца која приљекно полазе српске народне и вишу девојачку школу у Панчеву.

Нека је слава и вечито признање свим новим добротворима народним, који добротворством својим оставише себи вечити спомен на своме свету !

ЧЕШКА ИЗЛОЖБА У ПРАГУ.

Наступили су давно очекивани свечани дани по чешки народ. — Као што јавља „чешка школа“ отворена је 15. Маја у Прагу чешка земаљска изложба. Ову изложбу је отворио надвојвода Карло Лудовик, као заменик његовог величанства цара и краља чешкога, и приређена је за стогодишњу успомену чешке изложбе од год. 1791., која је била прва на нашем континенту.

При свечаном отварању истакао је надвојвода Карло Лудовик у свом поздравном говору важност ове изложбе и њен значај по чешки народ. — Пошто Немци, који станују у Чешкој, нису хтели да присуствују на овој јубилеумској изложби, то нам се дакле показује сјајна слика снаге и рада чешкога, које им доиста на понос и дику служи, јер прама својим силама показали не мањи успех у културном свету него што га до данас сви остали народи показаше. Није дакле чудо, што су сва славенска браћа успех овог замашног дела, које ће свима народима на оцену доћи са нестрипљеном и тежњом очекивала, јер је доиста од великог значаја по чешки народ.

Данас је чешки народ, а и сви који су му пријатељски наклоњени били, радосно одахнули, јер је успех који је показала изложба подиун и сјајан тако, да је чак и највеће мере строгих критичара не само достигао, него и превазишао. Цео чешки народ је радостно узрујан и хити да види и ужива плод свог труднога рада, који јасно сведочи да је он не мање културан него остали народи Европе који се међ најкултурније народе броје, и само необразован непријатељ може таки народ као што су Чеси у народ мање образован уврстити; његова морална снага у толикој је мери развијена да се може ма са којим европским народом мерити.

Земаљска изложба која је пре неколико дана отворена триумф је чешке свести, духа, и снаге, а има још и тај важан значај, што се осталим Словенима пружа прилика, да могу познати чешки народ, да му се приближе, те да га тако науче штовати и ценити.

Са чешким народом радује се и чешки учитељ, овај чувар и распрострајач општег народног васпитања.

Има и право да се радује успеху толиког народног дела јер и он непосредно и посредно заузимао се и потпомагао својим силама да успех буде што сјајнији и светлији. 18. маја т. г. била је одржана веома знатна свечаност. Надвојвода Карло Лудовик отворио је рад чешке академије за науку и вештину. Тиме је жеља чешког ученог света испуњена.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unn.hr

На овом свечаном састанку држали су предавања гг. проф. Дурђић из Прага и Др. Алберт из Беча.

Дана 24. маја био је Праг опет сведок велике чисто народне свечаности. — Чешке госпође и девојке подариле су чешко-славенској ђачкој дружини леп барјак. Приликом ове свечаности било је нар. учитељство такођер у великој мери заступљено. На застави вила се трака са натписом: „Светом одушевљењу“.

Већ и тај надпис тумачи символ нове заставе, средство које најбоље показује како се може украсити и утемељити живот једног народа. По овој девизи владајући се омладина може имати права на поносити назив:

„Нада отачбине“ — Слава чешком народу који се тако спрема, продира и напредује очекивајући лепшу будућност коју је он дониста заслужио.

Драгутин Блажек.

НАДГРОБНА ПЛОЧА

ЈОВАНА РАЈИЋА

Архимандрита у манастиру Ковину.

Честити настојатељ светоарханђелског манастира Ковиља дао је поставити камениту плочу над гробом Архимандрита Рајића с леве стране у цркви Ковиљској ниже престола Божије Матере. Плоча је израђена у познатој радионици Ј. Шомана у Дунавској улици у Новом Саду, а надпис на садашњем књижевном језику србском сачинио је професор Александар Сандић.

Надпис тај гласи овако :

рођена 11. новембра 1726. умрла 11. децембра 1801.

архимандрита

свето-арханђелска манастира КОВИЉА 1772—1801.

учитеља богословља — бранича православља

великога књижевника српског.

Историјом из таме заборавља на светлост изнесе прошлост Србаља и најближе браће им словенске ;

Катихисисом темељ православља спасе цркви, народу свом ;

Телом Богословља утврди ступ православља — свештенство српско ;

Зборником беседа, недељом и свецем, отвори извор изобилан речи животворне — проповедницима благе вести, еванђеља ;

Цветником даде народу две ста дваест и четири цвета мирисава, све босила и тамјана, да се краси срце и племени душа у Србима и Српкиње ;

Песнама духовним раздрага побожне душе : и на дому и у цркви да величају песмопојем велику славу божију и т. д.

Покојна му душа — помен му вечан — слава по свем Српству !

Обележје ово, на гробу намести игуман светоарханђелског манастира овог

Миرون Ћорђевић са братством, год. 1891.

Ова плоча постављена је на гробу Рајићевом и освећена је о слави манастирској на летњи Арханђелов дан ове године у цркви манастира Ковиља.

Н Е К Р О Л О Г .

Данило Бањанин великотржац и грађанин града Карловца, витез ц. кр. реда Франца Јосифа I. посејдник златног крета за заслуге с круном, као и одличја црвеног крета краљевине Србије, члан и утемељитељ многих друштава, родољубиви

Србин примерни православни християнин и народни добротвор ревносни члан православне српске црквене општине Горњо-Карловачке, преселио се у вечност 31. Маја о. г. и сарањен је са великом свечаношћу 2. Јунија 1891. после подне на православном гробљу Горњо-Карловачком.

Василије Живковић окружни протопресвигтер Панчевачки, председник српске црквене општине у Панчеву, песник и књижевник српски и посланик на српско народном црквеном сабору преминуо је у Панчеву 24. Јунија о. г. у 72. години свога живота, и сарањен је са великом свечаношћу на гробљу Панчевачком. При опелу чиновдјетвовао је најпречастнији господин Иларион Руварац архимандрит са три протопрезвигтера једним игуманом, 30 свештеника и ђакона.

Милева М. Грујићка рођена Илићева, учитељица Земунска, преселила се у вечност 6. Јуна о. г. у 43. години живота свога. Она је била способна и вредна учитељица, верна супруга и добра мати. Посмртни лист, којим је уредништву свом смрт речене видне учитељице пријављена, гласи овако: „Потписани учитељи и учитељице српских православних вероисповедних школа Земунских, јављају тужну вест, да им се вредна колегиница учитељица Милева М. Грујићка у 43. години труднога живота у вечност преселила.

Земни остаци покојнице, сахраиће се по одржаном опелу у свето тројичној цркви, сутра у петак 6. Јунија о. г. у 10 сати пре подне, на српско-православном гробљу.

У Земуну 6. Јунија 1891. године.

Ана Васиљеска, Катица Секулићка, Зорка Николићева, Душан Летић, Алекса Лазић, Вељко П. Петровић.

Анђелија Ружићка рођ. Бранковићева верна љуба господина Дра Ђорђа Ружића адвоката Велико-Кикиндског, а млађа ћерка патриарха српског Георгија Бранковића преселила се у вечност 11. Јунија о. г. у својој 27. години живота свог, и уз опште саучешће сахрањена је на жељезничком кикиндском гробљу. Покојница је рођена у Сомбору, била је благе нарави и милостива срца и са својих врлина уживала је љубав и поштовање од своје родбине и свију познаника.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ у Риђици (Деђену) у Бачкој. Плата је 400 ф. 16 катастралних јутара прве класе земље стан с баштом и сламе за огрев. Рок до последњег Јулија. Захтева се да компетент лично предстане и у цркви поје.

— У Нађфали у епархији Темишварској тражи се учитељ. Плата је 200 ф. 50 кибли пшенице, 4 ланца сенокоса, по ланца баште и стан, 40 ф. у име огрева. Рок 28. Јулији.

— У Елемиру тражи се на вероиспов. школи србској учитељ. Плата је 300 ф. 100 ф. за појање, 4 хвата сламе за огрев, стан с баштом. Рок до 20. Јулија.

— У Торњи у епархији Темишварској тражи се учитељ. Плата је 280 ф три и по јутра ораће земље, стан, и 3 хв. дрва. Рок до 20. Јулија.

— У Мартоношу тражи се учитељица. Плата је 210 ф. 16 ланаца ораће земље, 36 ф. за дрва, 30 ф. у место треке, 40 ф. за повторну школу, 70 ф. у име станарине или стан у природи. Рок до 20. Јулија.

— У Дарди, у Барањи тражи се учитељ. Плата 300 ф. за недељну школу 40 ф. за огрев 30 ф. 5 ланаца ораће земље и стан. Рок до 15. Авг.

— На Сомборским салашима у Радојевићи, Жарковци и Обзир Миличићу, тражи се учитељ, (за прва два места компетовати може и учитељица). Плата је 400 ф. и стан, на прва два места и башта. Рок до последњег Јул.

— У Костајници тражи се учитељ и певач црквени. Плата 400 ф стан с баштом. Рок до конца Јулија.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

У србској учитељској школи сомборској започиње се школска 1891/2. година 1. септембра о. г. по старом календару.

У учитељску школу примају се :

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврто реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили.

б) за приправнице примају се србкиње православне вере, које су четрнајесту годину живота навршиле и IV. разред србске више девојачке школе или IV. разред ниже реалке с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава и из црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи србски језик, полажу још пријемни испит из срб. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља, или добротвора да ће их они за време трогодишњег овде учења издржавати, а уз ту изјаву мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични донета у стању своју обвезу испунити.

Приправници, који желе стипендије из народних фондова добити, нека молбенице тога ради са сведочбом о сиромаштву поднесу Вис. Шк. Савету у Ср. Карловцима, а они који желе платонеумске стипендије добити, нека исто тако инструкцијане молбенице поднесу платонеумском одбору у Сомбору.

На стипендије имају само они изгледа који су примерног и похвалног владања и врло сиромашног стања а којима се одлично или барем добро уче.

Стан и храна само се у приватним кућама са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 15. Јулија 1891.

Н. Ћ. Вукићевић,

србске учитељске школе Сомборске управитељ.

Издаје и уређује : **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.